

3. Сеньовська Н. Поради роз(за) губленим. Тернопіль: Видавництво «Крок», 2015. 92 с.
4. Сеньовська Р., Сеньовська Н. Філософія від дітей до дорослих. Тернопіль: Видавництво «Крок», 2015. 36 с.
5. Сеньовська Н. Оптимістичні подорож довоєнною Україною. Тернопіль: Видавництво «Крок», 2016. 124 с.
6. Сеньовська Н. Педагогіка без цензури. Тернопіль: Видавництво «Крок», 2016. 114 с.
7. Сеньовська Р. Віршики Радусі. Сеньовська Н. Віршики для Радусі. Тернопіль: Видавництво «Крок», 2017. 48 с.
8. Сеньовська Н. Селфі. Тернопіль. Видавництво «Крок», 2017. 120 с.
9. Сеньовська Н. Прокляття Лади. Тернопіль: Видавництво «Крок», 2017. 162 с.
10. Сеньовська Н. Війна і те, що після. Тернопіль: КІЦ «ПРИНТ–ОФІС», 2018. 56 с.
11. Сеньовська Н. Залишки втраченої реальності: аналіз текстів на міфологічній основі. *Тенденції і перспективи вивчення літератури у середній і вищій школах: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 15 грудня 2022 року / за заг. ред. Н. Р. Грицак. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2022. С. 57–60.*

Грущак Мар'яна

студентка групи СОУМа-42 факультету філології і журналістики Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української та зарубіжної літератур і методик їх навчання Вашків Леся.

ПОЕТИКАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ІСТОРИЧНОЇ ПОВІСТІ-КАЗКИ «МАРУСЯ» МАРКА ВОВЧКА

Марко Вовчок – видатна українська письменниця другої половини ХІХ ст., що поетикальною красою своїх творів розкриває глибини людської душі. Її творчість пройнята безмежною любов'ю до українського народу, палким прагненням бачити його вільним і щасливим. У своїх творах вона прославляла визвольні прагнення, створила велику кількість образів борців за їх права та свободу, показувала хоробрість і незнищенну силу простих людей, оспівувала благородство і красу українського народу.

Взірцем такого твору Марка Вовчка є «Маруся» — історична повість-казка, вперше опублікована у 1871 році. У більш патріотичному перекладі-переробці П'єра-Жуля Етцеля, вона вийшла у 1873 році. Завдяки цьому твір став популярним у Франції та інших країнах Європи.

Художній світ «Марусі» надзвичайно багатий. У ній виражається одна з характерних ознак творчого методу письменниці – індивідуалізм її стилю. Завдяки цьому авторка в досить мінімалістичній манері передає внутрішній стан героїв та драматизм важливих подій. Своє вираження цей метод найчастіше знаходить у пейзажних малюнках, які хоч і невеликі за обсягом, але досить чітко за допомогою антитези відтіняють настрої та почуття персонажів або ж виступають контрастом до картин тяжкого життя підневільного населення.

Повість починається з навіювання епічного спокою: *«Те, що я розповім вам, діялося давним-давно на Україні, у глухій глуші, і ще й досі по світові не рознеслося»* [4, с. 20]. Далі письменниця зображує хутір, де жила Маруся. Тут він постає як маленький рай серед повноводних рік, безмежних степів, високих гір і квітучих долин. Хутору надається важлива роль в творі: *«Хутір цей, де вони жили, такий, що кращого не бажала б собі найвередливіша людина. Достався він Данилові, перейшовши через руки бозна-кількох прадідів і прабабок...»* [4, с. 21].

Контрастом до згаданих уже пейзажів у повісті змальовано побоїще: *«Вона побачила село у полум'ї, дві дитячі постаті, що бігли, самі не знаючи куди, вхопившись за руки, перелякані, з жахом, розпізнала кілька жіночих постатей, що нерухомо простягалися посеред степу; і на її очах падали, стогнучи, люди, летіли перелякані коні без їздців, рідшали люті ватаги, застелялася земля трупом та пораненими, трава, змочена теплою кров'ю, темнішала. Небо набувало якогось зловіщого червоно-синього кольору. Купи порошу кружляли хвилями»* [4, с. 56]. Тут опис природи виконує характерологічну функцію, тобто виступає засобом глибокого зображення образу зруйнованого світу.

Ще однією особливістю цієї повісті є велика кількість описів. Насамперед звернемося до образу головної героїні – відчайдушної і хороброї Марусі. Уперше читач знайомиться з нею за допомогою яскравої портретної деталі: *«Господині не було в хаті, діти поснули сидячи, і він уже хотів був повести мову далі, як раптом зустрівся з утопленими в нього очима, немов двома величезними діамантами, що горіли співчуттям та увагою. Очі ці сяли з темного неосвітленого кутка хати, і, тільки добре придивившись, січовик розглядив там ставну постать дівчинки»* [4, с. 38]. Аналіз її подальших портретних описів (звичайна українська дівчинка: *«Це була справжня дівчина українка, з темними оксамитними бровами, з засмаленими щічками, у вишній сорочці з широкими рукавами, у синій запасці й у червоному поясі. Густе біляве волосся заплетене у коси, і в косах трохи було кучеряве та лисніло, як шовк. На голові був вінок із квіток»* [4, с. 34]; з акцентом згаданої першодеталі – «очі, немов два величезні діаманти») засвідчує – Марко Вовчок зосереджує увагу читача на зображенні внутрішнього світу героїні.

Крім цього, у творі є багато художніх засобів, за допомогою яких Марко Вовчок збагачує художній світ повісті. Вони виконують важливу стилістичну функцію, підсилюють емоційний вплив, збагачують твір яскравими деталями, привертають увагу реципієнта до висловів. Художні засоби допомогли

письменниці створити художній образ, а читачеві поринути у світ художнього твору, розкрити авторський задум.

Одним із часто вживаних художніх засобів в аналізованій повісті є метафори. Через метафоричне значення слів Марко Вовчок не тільки підсилює видимість і наочність зображуваного, а й передає неповторність, індивідуальність предметів або явищ, виявляючи при цьому глибину і характер власного асоціативно-образного мислення, бачення світу: «сонце вже закотилося, а вона все думає. Зорі висипали на небо, а вона все думає» [4, с. 98], «зажурилась Україна» [4, с. 26], «гетьман втопив огненні очі у січовика» [4, с. 84], «донесе мене бог та добра доля» [4, с. 37], «вітер кинув вам у лице оббризканий нічною росою букет» [4, с. 79].

Марко Вовчок трансформує казковий сюжет й використовує для цього власний, вироблений роками стиль, який передбачає збереження певної таємничості художніх деталей у творі. Для поетизації «Марусі» традиційно використовується контрастність задля кращого порівняння та яскравішого зображення характеристичних якостей персонажів, посилення емоційного сприйняття подій читачем.

Список використаної літератури

1. Денисюк І. Повернення легендарної «Марусі». *Марко Вовчок. Маруся*. Львів, 1993. С. 3-19.
2. Засенко О. Є. Марко Вовчок: життя, творчість, місце в історії літератури. Київ: видавництво АН України, 1964. 656 с.
3. Зубрихіна О. Композиційні особливості історичної повісті Марка Вовчка «Маруся». *Слово і Час*. 2018. №3. С. 59-68.
4. Марко Вовчок. «Маруся». Львів: Поклик сумління, 1993. 141 с.
5. Ткачук М. П. Марко Вовчок: творчий портрет. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2008. №22-23. С. 6-10.